

Vad är kommunal revision?

den revision som bedrivs i
kommuner, landsting, regioner
och kommunalförbund

Kort om den kommunala revisionen

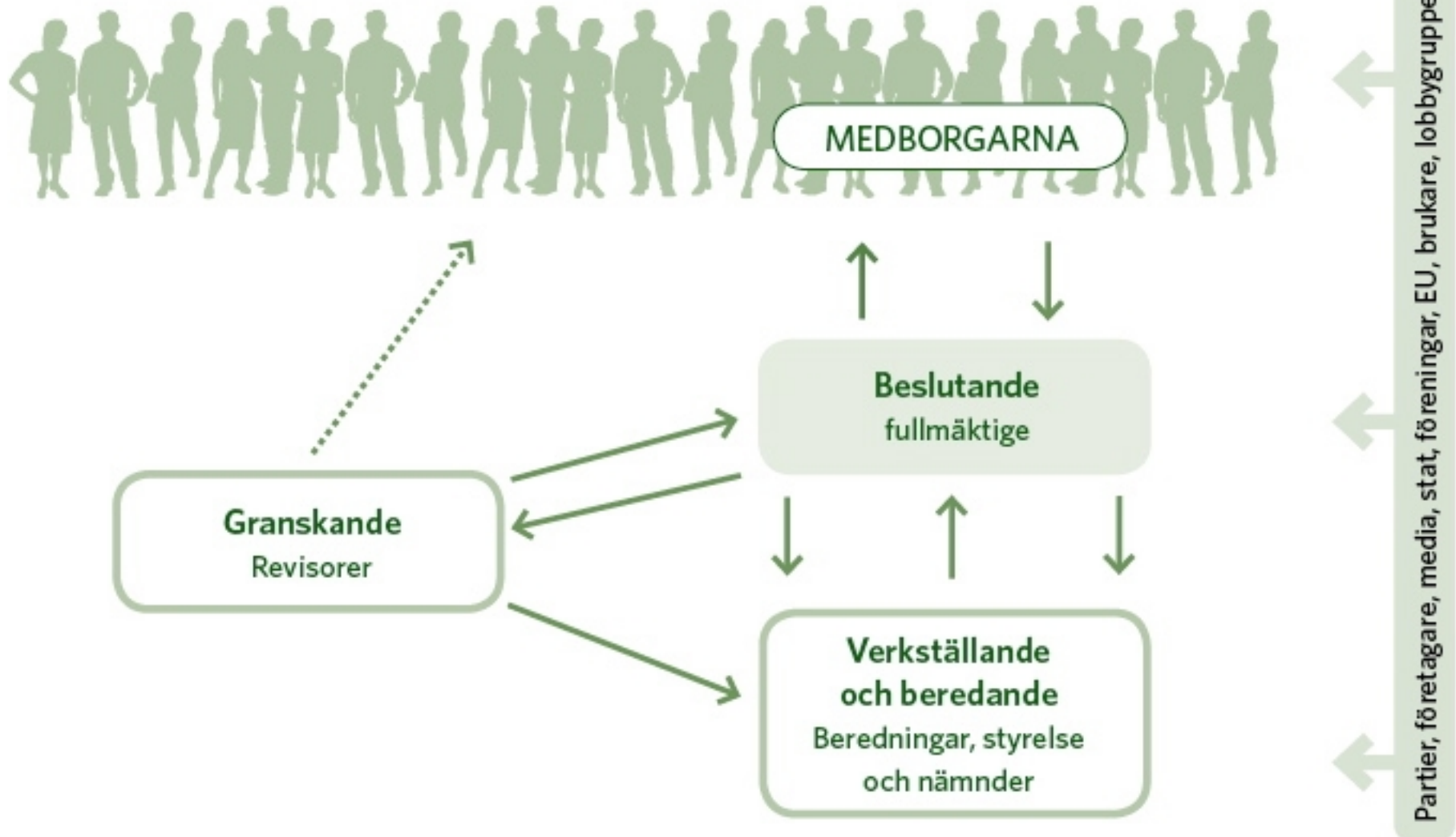
- Revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument, en del av den kommunala självstyrelsen.
- Revisionen ska bidra till att värna och utveckla demokrati, rättssäkerhet och effektivitet.
- Fullmäktige väljer minst 5 revisorer för varje mandatperiod.
- Ur gruppen av valda revisorer utser fullmäktige också lekmanarevisorer i kommunens företag = samordnad revision.
- Revisorerna granskar, bedömer och uttalar sig i ansvarsfrågan. Fullmäktige avgör slutligt om ansvarsfrihet ska beviljas eller inte.
- Det är de förtroendevaldas ansvar som granskas, bedöms och prövas. Det kallas för revisionsansvar.

fortsättning

Kort om den kommunala revisionen

- Varje revisor är självständig med rätt att agera och uttala sig. En enskild revisor kan inte röstas ner.
- Revisorerna utövar inte partipolitik i sin granskning.
- Uppdraget omfattar att årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämnder, styrelser, beredningar och i kommunens företag.
- Granskningen ska ske enligt god revisionsordning.
- Revisorerna anlitar sakkunniga, som de själva väljer i den utsträckning de bedömer behövs för granskning enligt god revisionsordning.
- Revisorerna har olika rättigheter och redskap bl. a tillgång till information och initiativrätt i fullmäktige och nämnder.

Den kommunala revisionen i sitt sammanhang

En jämförelse...

Kommunal revision	Bolagsrevision
Förtroendevalda revisorer. Dessa biträds av sakkunniga.	Auktoriserad eller godkänd revisor.
Uppdragsgivaren är fullmäktige som även beslutar om ansvarsfrihet.	Uppdragsgivaren är bolagsstämman som även beslutar om ansvarsfrihet.
Revisionen regleras av Kommunallagen.	Revisionen regleras av Aktiebolagslagen.
Revisionsobjekt är styrelse, nämnder, beredningar och företag.	Revisionsobjekt är styrelsen och VD.
Revisorerna granskar ändamålsenlighet, ekonomi, räkenskaper och intern kontroll.	Revisorn granskar årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning.

Lekmannarevisorer

- Lekmannarevisor är (sedan 2000) ett bolagsorgan, reglerat i Aktiebolagslagen 10 kap.
- Lekmannarevisorer är obligatoriska i helägda kommunala bolag enligt Kommunallagen 3 kap 17 §.
- Minst en lekmannarevisorer utses av fullmäktige, den ska hämtas ur kommunens revisorer.
- Kommunens revisorer inklusive lekmannarevisorerna utgör den samordnade revisionen.
- Uppdraget är att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.
- Lekmannarevisorerna upprättar en granskningsrapport till bolagsstämman. Granskningsrapporten förmedlas också till fullmäktige.

Fullmäktige och den kommunala revisionen.

- Fullmäktige fastställer antal revisorer (måste vara minst 5) och väljer personer utifrån partiernas nomineringar. Fullmäktige utser ofta också en sammankallande/ordförande.
- Fullmäktige får meddela föreskrifter för revisionen – revisionsreglemente. Fullmäktige kan också utfärda ägardirektiv till sina företag, vilket har betydelse för lekmannarevisorerna.
- Fullmäktige anslår ekonomiska medel till revisionen.
- Fullmäktige är mottagare av revisionsberättelse från revisorerna och de sakkunnigas revisionsrapporter. Granskningsrapporterna från lekmannarevisorerna och revisionsberättelser från kommunalförbund och kommunala företag ska också lämnas till fullmäktige.

Den kommunala revisionen

” Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen samt pröva ansvarstagandet.

Den kommunala revisionen är oberoende och granskar på fullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Med sin granskning och prövning bidrar revisorerna till en effektiv verksamhet samt att värna demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. ”

Den kommunala revisorn

- ” Att vara revisor är ett kommunalt förtroendeuppdrag som ska utföras på ett oberoende sätt. Det innebär att revisorerna objektivt (opartiskt och sakligt och självständigt ska granska och pröva den verksamhet som bedrivs inom styrelsens och nämndernas verksamhetsområden.”
- ” De förtroendevalda revisorernas kompetens består i att de har kunskap om den politiska miljön , de har en politisk och ytterst medborgerlig förankring som grund för att granska och pröva om de uppdrag som fullmäktige demokratiskt beslutar om också genomförs.”
- ” Revisorn ansvarar för att bedriva ett väl underbyggt revisionsarbete som ger fullmäktige tillräckligt underlag för ansvarsprövningen.”

Revisorernas grunduppdrag

9 kap 9 § Kommunallagen

“Revisorerna granskar **årligen** i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de revisorer eller lekmanrevisorer som utsetts i företag enligt 3 kap. 17 och 18 §§, även verksamheten i de företagen.

Revisorerna prövar om verksamheten sköts på ett **ändamålsenligt** och från **ekonomiskt synpunkt tillfredsställande** sätt, om **räkenskaperna är rättvisande** och om **den interna kontrollen** som görs inom nämnderna är tillräcklig.”

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot enskild.

Undantag finns enligt KL 9 kap 10 §

Revisorernas tilläggsuppdrag

- Revisorerna bedömer om resultatet i delårsrapport och årsredovisning är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.
- Revisorerna ska anmäla misstanke om förmögenhetsrättsligt brott eller om att avgörande i allmän förvaltningsdomstol har åsidosatts. Anmälan till nämnd och vidare till fullmäktige.
- Revisorerna ska intyga om öppen och separat redovisning har skett enligt Insynslagen.
- Revisorerna kan granska hur nämnder verkställer egna gynnande beslut enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service samt hur nämnder verkställer avgöranden i av allmänna förvaltningsdomstolar.
- Revisorerna kan ha uppdrag att granska/intyga EU-bidrag och kan i vissa fall behöva ge intyg vid upplåning etc.
- Revisorerna kan av fullmäktige ges uppdrag att granska donationsstiftelser i kommunen, att upphandla yrkesrevisorer till kommunens företag, som underlag för stämmans beslut.

Lekmannarevisorernas uppdrag

10 kap 13 § Aktiebolagslagen

Lekmannarevisorerna granskar om bolagets verksamhet sköts på ett **ändamålsenlighet och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt** och om bolagets **interna kontroll är tillräcklig**.

Lekmannarevisorn ska **följa bolagsstämmans anvisningar**, t ex att fullmäktige riktat ett särskilt uppdrag till lekmannarevisorerna.

Granskningen ska ske enligt **god sed** vid detta slag av granskning = god revisions sed i kommunal verksamhet.

Förhållandet mellan lekmanne revisorns och yrkesrevisorns uppdrag

Auktoriserad revisor
ABL kap 9

Lekmanne revisor
ABL kap 10

Granskar bolagets
- Årsredovisning
- Styrelsens och
VD:s förvaltning
God revisions sed
Revisionsberättelse

**INTERN
KONTROLL**

**Granskar om bolagets
verksamhet sköts**
- Ändamålsenligt
- Ekonomiskt
tillfredsställande
God sed
Granskningsrapport

Det ansvar som granskas av revisorerna kallas **revisionsansvar**

Revisionsansvaret **följer** med det uppdrag som styrelser och nämnder får av fullmäktige, att

- **genomföra och förverkliga fullmäktiges mål och beslut**
- **arbeta efter givna förutsättningar, enligt lagar och föreskrifter**
- **ha en tillräcklig intern kontroll i verksamheten**
- **återrapportera till fullmäktige.**

Det är de **förtroendevalda** som har revisionsansvar.

Revisionsansvaret är **kollektivt**, men kan i undantagsfall prövas individuellt.

Granskningen ska ske enligt God revisionsssed

"God revisionsssed är de föredömliga och goda principer samt tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna där revision utförs.

Med allmänt vedertagen menas den praxis som råder i en kvalitativt representativ krets av revisorer."

"God revisionsssed i kommunal verksamhet avser principer, processer och tillvägagångssätt i granskning och bedömning. Den avser också revisorerernas förhållningssätt i uppdraget och till dess förutsättningar."

God revisionsssed i kommunal verksamhet är dokumenterad
1995, 1999, 2002, 2006 och 2010.

God revisionsssed ...

- ... utgår i kommunal verksamhet från den kommunala sektorns förutsättningar och förhållanden
- ... tar vid där lagstiftningen slutar, fyller på och uttolkar uppdraget och hur detta ska utföras,
- ... är inte reglerad i författning eller föreskrift eller på annat sätt fastställd av en myndighet,
- ... formas och utvecklas successivt över tiden av revisorerna själva
- ... Sveriges Kommuner och Landsting har tagit på sig uppdraget att successivt uttolka, dokumentera och fastställa god revisionsssed. Det är Revisionsdelegationen inom SKL som har det uppdraget.

Monica Brodén (MP)
Norrköpings kommun och
Landstinget i Östergötland

Gunilla Jerlinger (S)
Ekerö kommun och
Stockholms läns landsting

Gun Drugge (C)
Landstinget Dalarna

Marianne Ericsson (V)
Landstinget i Jönköpings län

Arne Pettersson (S)
Landstinget Dalarna

Anneli Bojesson (FP)
Malmö stad

Bo Lennhammar (M)
Landstinget Östergötland

Bengt Akalla (M)
Stockholms stad

Wimar Sundeen (KD)
Västra Götalands-
regionen

Rodika Klinge (M) ordförande
Vellinge kommun

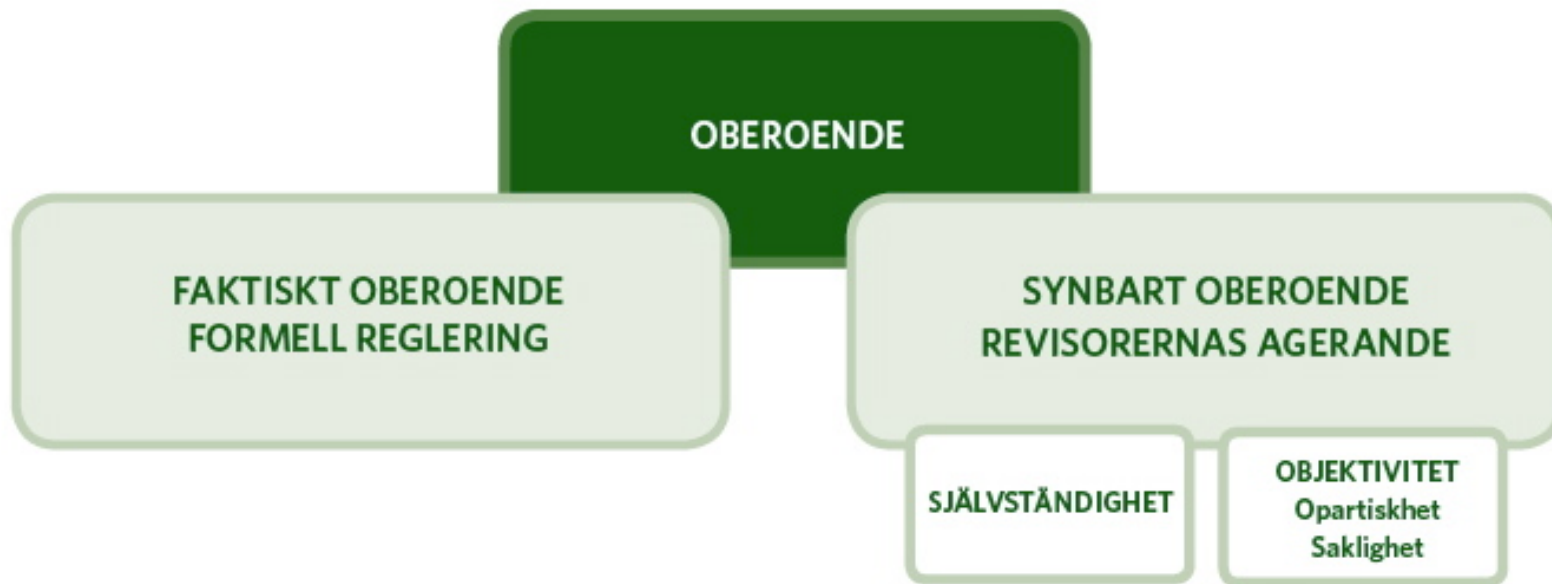
Elisabeth Löf (S) vice ordförande
Västerås stad och Landstinget Västmanland

Revisionsdelegationen inom SKL

Grundläggande värden och förhållningssätt

- Uppdrag med förtroende
- Oberoende - självständighet och objektivitet
- Helhetssyn och samverkan
- Öppenhet och kommunikation

Revisorernas oberoende

Faktiskt oberoende – formella regler

- Regler om valbarhet och jäv
- Rätten att självständigt anlita sakkunniga
- Självständig förvaltning
- Rätt till upplysningar
- Initiativrätt i fullmäktige och nämnder
- Oberoende budgetberedning i fullmäktige

Synbart oberoende – revisorernas agerande

Självständighet

- Självständigt välja vad som ska granskas och hur
- Självständigt göra analys och bedömning
- Inte låta andra styra granskningen
- Arbeta gemensamt och eftersträva enighet

Objektivitet opartisk och saklig

- Partipolitiskt neutrala
- Utgå från fullmäktiges uppdrag, mål och beslut i granskningen
- Genomarbetad riskbedömning
- Följa revisionsplanen
- Besvara revisionsfrågorna
- Kvalitetssäkring

Öppenhet och kommunikation

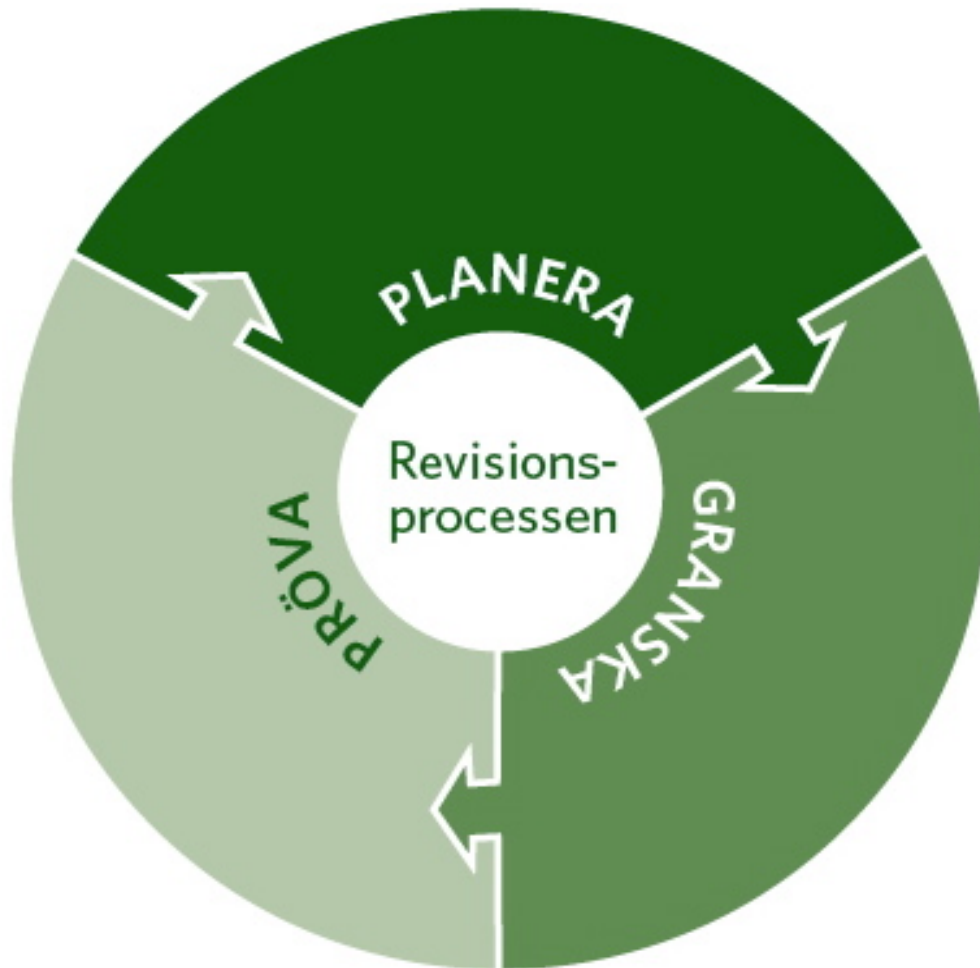
Revisorerna arbetar strategiskt med dialog och kommunikation för förtroende och effekter.

Viktiga målgrupper:

- Fullmäktige/fullmäktiges presidium
- Styrelse och nämnder
- Partigrupper
- Medborgare
- Media
- Fler viktiga grupper?

Revisionsprocessen

Kommunikation

Dokumentation

Kvalitetssäkring

är

*genomgående aktiviteter
i hela processen*

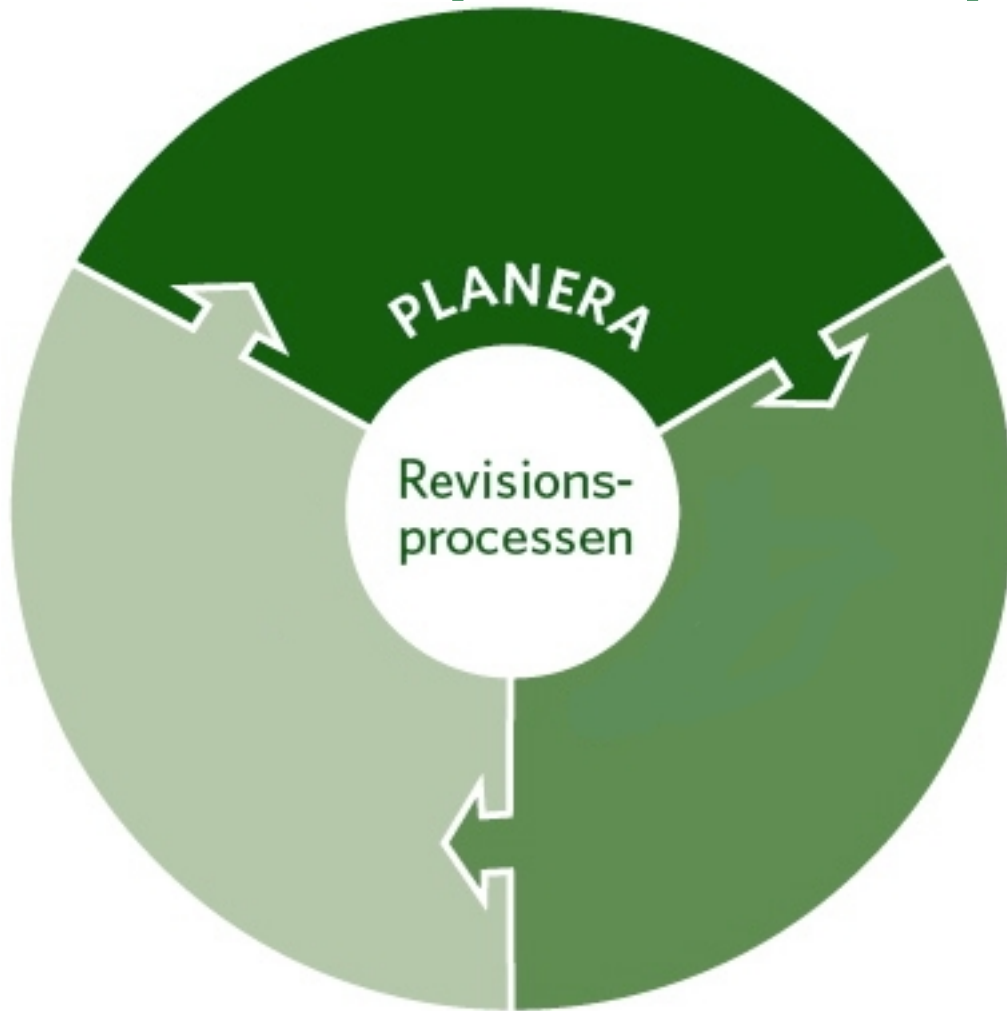
Revisionsprocessen

” Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår, från planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen.”

” Vissa delar av revisionsprocessen pågår fortlöpande medan andra steg och moment är mera avgränsade i tiden. Processens olika delar överlappar och påverkar varandra och är inte alltid tydligt avgränsade.”

Revisionsprocessen - planera

Inhämta kunskap

Inhämta nämndens tolkning

Bedöma nämndernas egen analys

Dra slutsatser, analysera, prioritera

Aktiva val

Kommunicera

Riskbedömning och revisionsplan

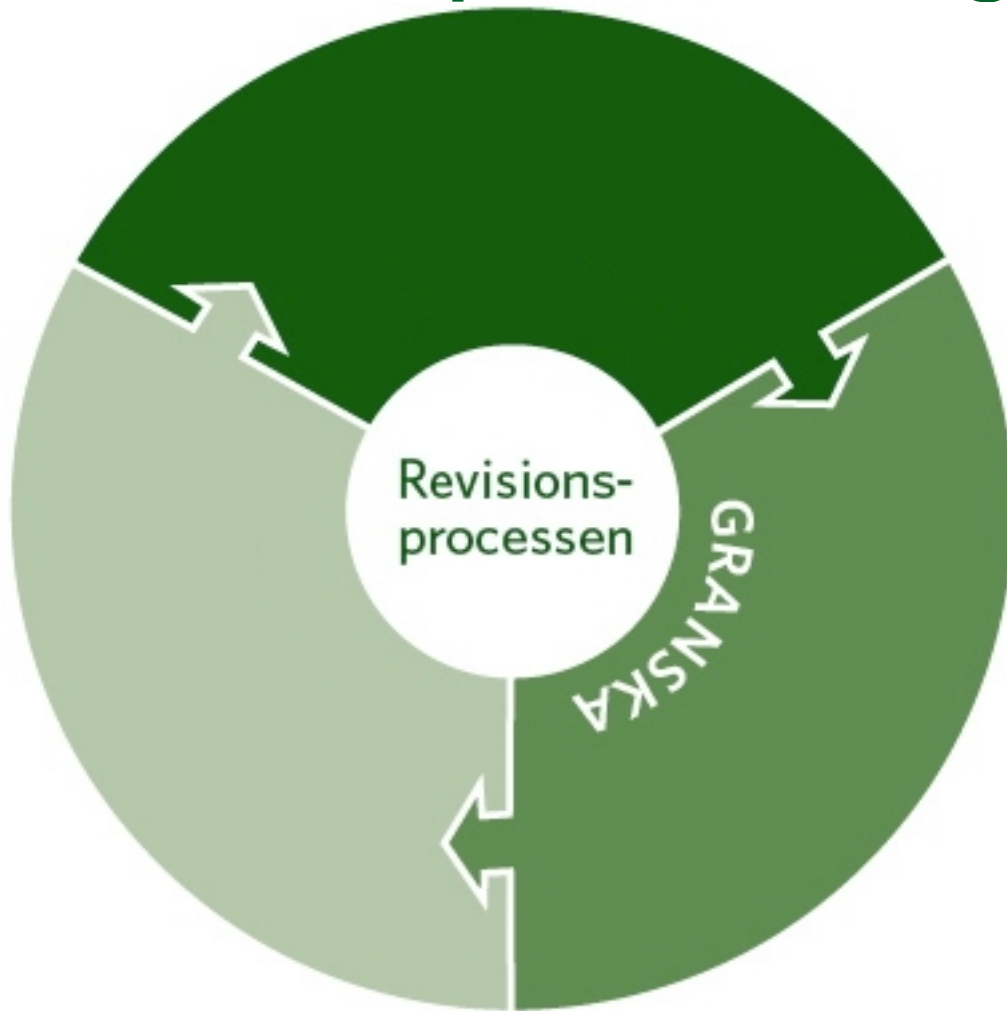
Bedömning för alla **väsentliga områden och frågor**

- Finns det **brister, hinder och hot** som gör att mål och uppdrag inte kan nås eller genomföras
- Vad kan hända eller inte hända?
- **Konsekvens** - Hur allvarligt är det/blir det?
Sannolikhet - Hur troligt är det?
- Vad ska granskas? **Revisionsplan**

Allvarliga konsekvenser + stor sannolikhet = hög risk!

Revisionsprocessen - granska

Planera granskningen

Kommunikation och dialog

Genomföra

Resultat

Uppföljning

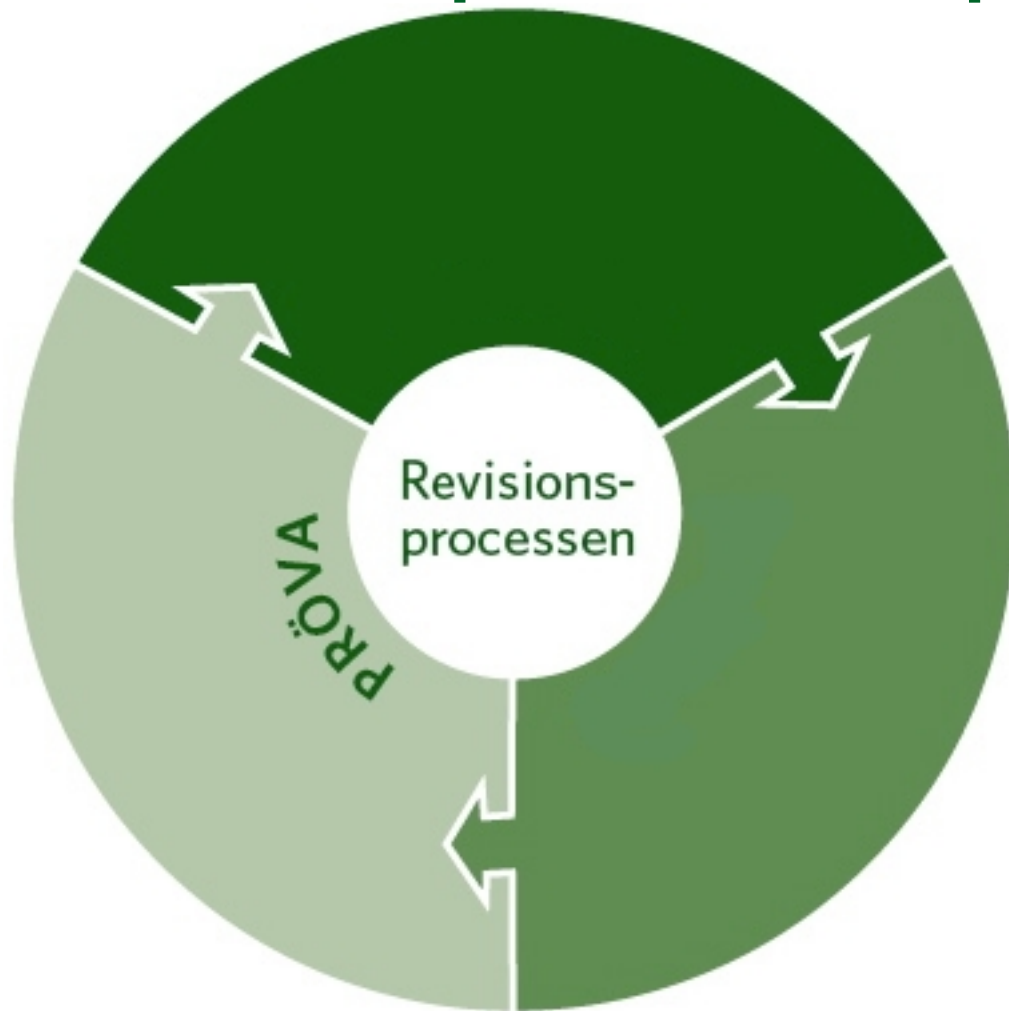
Frågor och kriterier

- En gransknings syfte formuleras som en eller flera **revisionsfrågor** med utgångspunkt från revisionsplanen och riskbedömningen.
- Resultatet av granskningen värderas mot **revisionskriterier** som är referenspunkter/ramar att bedöma mot.

Kommunikation av resultat

- Revisorerna **beslutar** hur granskningens resultat ska kommuniceras med fullmäktige, styrelse och nämnder liksom med allmänhet och media.
- Revisorerna **inhämtar** vid behov yttrande från berörd styrelse eller nämnd för att få svar på hur de avser att möta resultatet av en granskning.
- Revisorerna kommunicerar på **olika sätt**
  - revisionsrapporter, missivbrev, muntlig dialog, seminarier mm
  - hemsida

Revisionsprocessen - pröva

Ansvarsprövning

Kommunikation

Bedöma årsredovisning

Revisionsberättelse och
Granskningsrapport

Kommunikation
– fullmäktige/stämman

Behandling
– fullmäktige/stämman

Revisionsberättelsen

- **Redogör** för resultatet av sin granskning.
- **Framställer** ev. anmärkningar, med motiv.
- **Uttalar** sig om ansvarsfrihet ska tillstyrkas eller ej

Revisorerna avger **revisionsberättelsen** till fullmäktige.

I aktiebolagen avger lekmannarevisorerna en **granskningsrapport** till stämman och till fullmäktige

Revisorernas grunder för ansvarsprövning

- Bristande måluppfyllelse, ohörsamhet till mål och riktlinjer fastlagda av fullmäktige eller i föreskrifter.
- Bristande styrning, ledning, uppföljning och kontroll.
- Förtroendeskada eller annan immateriell skada.
- Ekonomisk skada
- Obehörigt beslutsfattande.
- Icke lagenlig verksamhet, brottslig gärning.
- Otillräcklig beredning av ärenden.
- Ej rättvisande redovisning.

Revisorernas ansvarsprövning - praxis

Anmärkning riktas vid allvarliga brister men där konsekvenserna inte bedöms vara så stora att det finns behov av att avstyrka ansvarsfrihet.

Anmärkning används också som en sorts varning till aktuell nämnd/styrelse när revisorerna vill uppmärksamma brister som om de inte åtgärdas kan eller kommer att leda till att revisorerna avstyrker ansvarsfrihet ett eller flera år senare.

Avstyrkt ansvarsfrihet föreslås vid väsentliga och uppenbara brister i nämnd/styrelses ansvarstagande ett år.

Det kan också vara aktuellt vid tidigare påtalade brister som inte förbättrats och/eller vid flera anmärkningar mot samma nämnd/styrelse.

Fullmäktiges ansvarsprövning

- Fullmäktige beslutar om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras före utgången av juni varje år.
- Fullmäktiges beslut ska motiveras om det inte är uppenbart obehövligt dvs. när ingen kritisk synpunkt framställts från revisorerna eller ledamöter i fullmäktige.
- Fullmäktige ska ta ställning till om en anmärkning från revisorerna även ska framställas från fullmäktiges sida. Beslutet ska motiveras.
- Fullmäktige får rikta egen anmärkning även om inte revisorerna gjort det. Beslutet ska motiveras.
- Fullmäktige ska inhämta förklaring över framställd anmärkning och uttalande att ansvarsfrihet inte tillstyrks i revisionsberättelsen.
- Revisorerna ska alltid ges tillfälle att yttra sig vid fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen.

Mer information hittar du på www.skl.se/revision

På webbsidan finns många olika sidor t ex Fakta och förutsättningar, God revisionsred, Seminarier och Publikationer. Här hittar du också:

Ansvarsprövningsbanken

- En databas om ansvarsprövning i kommuner och landsting.
- Banken uppdateras årligen och är sökbar från räkenskapsåret 2002 och framåt.
- Innehåller revisionsberättelser, PM, protokoll, analyser för enskilda fall och sammanställd statistik.
- Du hittar den på hemsidan under rubriken "Ansvarsprövning".

Revisorernas dokument

- Ett bibliotek med förlagor till revisorernas olika dokument.
- Innehåller revisionsberättelse, granskningsrapport, bedömning av delårsrapport mm.
- Dokumenten utvecklas i samverkan med de förtroendevalda revisorerna och deras sakkunniga stöd.
- Du hittar den på hemsidan under rubriken "God revisionsred".

Vill du veta mer?

Välkommen att kontakta oss på Sveriges Kommuner och Landsting:

Elisabeth Englund tfn 08-452 79 44

elisabeth.englund@skl.se

Karin Tengdelius tfn 08-452 76 48

karin.tengdelius@skl.se

Lotta Liedberg tfn 08-452 76 66

lotta.liedberg@skl.se